SPIRITUS SANCTI

Adſpirante Gratia.

QVARTA

Collegij Juridici diſputatio

DE

COMPENSATIONIBUS

Qvam

Ex

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Magnifici, & Ampliſsimi JCTORUM in Erfurtenſi Academia, Collegij permiſſu, & autoritate

Sub Patrocinio

Viri Clariſsimi, & Conſultiſsimi

DN. HENNINGI RENNEMANNI,

Papæb. Saxo. Brunſv. D. JCTI. & Antec. Sen. Colleg. Saxon. Deca. Præceptoris ac patroni omni honore, & obſervantia ætatem proſeqvendi.

Die V. Junij, tempore conſveto in auditorio Saxonico, publicæ disqviſitioni probandam proponet

JOHAN-HENRICUS ERNST.

Qvam ſeqvetur die abinde IX. *nimirum* XIV. *ejusdem, de qvæſtione hac,*

Ecqvid Retracturus fundum qvempiam, priori Emtori, loco pretij jam ſoluti, Compenſationem offerre poſsit,

Diſcurſus Declamatorius.

hora X. matutina.

---

9 *Erff. Typis Georgi Hertzi Anno 1633.*

I.

Compenſatio eſt debiti, & crediti, inter ſe facta contributio legitima.

Compenſationis formam, & modum à primis temporibus origi- 1.
nem traxiſſe, qvibus res non tam numerabant, qvam adpendebant,
vt qvaſi in vna lance æqva præſtatio fieret, & qvantum præſtaretur,
tantum rependeretur docet *Hillig. Donell. Enucl lib. 16. c. 15. lit. C. in not.*
Ex qvo Compenſatio à Modeſtino *l. 1. d. Compenſ.* indigitatur, qvod 2.
ſit debiti, & crediti inter ſe contributio. Unde Contribuere debitum 3.
& creditum eſt, ita permiſcere utrumq; ut confundantur *l. 11. §. 5. ad*
L. Falc. Zang. tract. d. Except. c. 6. n. 5. Tyndar. tract. d. compens. art. 1.

Compenſationis hujus introductæ ratio fluit ex jure naturali, & 4.
civili. Ex naturali, qvod interſit noſtra potius non ſolvere, qvam 5.
ſolutum repetere *l. 3. h. t.* & qvod dolo malo poſtulet qvis id, qvod re- 6.
ſtituere debet *c. dolo d. R. J. in 6. l. 8. in fin. d. Except. dol.* Ex civili; cum 7.
compenſatio pertineat ad dirimendas lites: ne fiat per plura, qvod po-
terit fieri per pauciora: *VVeſenb. Parat. d. Compens. n. 3. Schneid. Inſt. d.*
action. §. 30. n. 5. & moleſtiæ judiciorum & ſumtuum evitentur, *Treutl.* 8.
vol. 1. diſp. 25. th. 7. Gothof. ad l. 3. d. Compens. lit: l.

Hæc tamen vt fiat, reqviruntur invicem debita liqvida, *l. fin. C.* 9.
d. Compens. Borch. §. 30. Inſt. d. action. Oldend. act. for. cl. 4. act. 15. Zang. d.
l. n. 32. Sebaſt. Med. tract d. compenſ. part. 1. q. 13. Liqvidum autem eſt, 10.
de qvo apparet, qvid, qvale, qvantum ſit per *l. 6. d. reb. Cred. l. 75. d. V. O.*
Koppen deciſ. 34. n. 4. & de cujus Conſtet cauſa obligationis, & juſtitia 11.
cauſæ & veritate. *Hillig. l. 16. c. 15. lit. Cc. in not.* vulgariter illud, qvod
ſine latiori, at brevi indagine liqvidari poſſit *Tiraq. §. 3. gloſſ. 3. n. 11.* 12.
aut de proximo liqvidanda, id qvod conſtat per Inſtrumenta, & alias 13.
probationes ſimiles, *Schneid. d. l.* debitum enim illiqvidum, ut non
patitur executionem: ita reſpuit Compenſationem, *Mynſing. Cent. 2.* 14.
obſ. 6. Ejuſmodi debitum liqvidum, qvomodo, & intra qvod tempus 15.
probari debeat, acute docet *Berlich. Concl. pract. 23. part. 1. n. 5.* & tem-

pus Committendum arbitrio judicis, ipſiusq; diſcretioni: qvi de pro-
16. ximo liqvidari debitum arbitrabitur *Tiraq. §. 3. gl. 3: n. 12. de retraict. lignag. Treutl. vol. 1. diſp. 25. th. 8. & ibid. Bachov. lit. G. Med. part. 2. q. 24. per tot.* Qvandoq; tamen debitum litigioſum poterit deduci in compenſationem, qvæ ad minuendas lites introducta: ita ut reus conventus excipiendo posſit deducere id, qvod ipſe in alio judicio agendo jure petiit ab actore hujus judicij *l. 8. h. t. Schneid. d. l. n. 21.*

17. Compenſationes autem utut hodie fiant ipſo jure, tam in bonæ
18. fidei, qvam ſtricti juris judiciis *l. 4. l. 10. l. 11. l. 21. d. Compenſ.* debent tamen allegari & objici *l. 2. l. 6. §. 1. h. t. Rauchb. part. 2. q. 15. n. 10. Treutl. d. l. th. 10. Bocer. cl. 4. diſp. 19. th. 84. Bachov. diſp. 25 lit. E.* Cum judex eam
19. posſit reprobare *d. l. 6. §. 1. h. t.* & qvia id qvod facti eſt, velut exceptio hujjusmodi, judex ſupplere non ſolet, *Giphan. ad Inſt. diſp. 44. n. 38.* neq;
20. judex eam poterit divinare, qvanqvā ſi judex ſciat, posſit, etſi ea apud eum allegata non ſit, ex officio rationem compenſationis habere. *Bach. ad Teutl. d. l. lit. C. Hillig. Don. Encl. lib. 16. c. 15. in not. lit. FF.* contraria diluit *VVeſenb. par. n. 8 Schneid. §. 30. Inſt. d. action.* hancq; qvæſtionē longè & ſubtiliter inveſtigavit *Tynd. d. comp. art. 6. per tot.* Hoc privile-
21. gio ſepta Compenſatio eſt, ut posſit allegari etiam poſt ſententiam,
22. qvæ tranſivit in rem judicatam *Med. part. 2. q. 25. n. 1.* & usqve ad Executionem ſententiæ: Imo in ipſo momento, qvo petitur executio rei judicatæ: *l. 4. C. d. Compens. l. 2. C. eod. & ibi Gothof. lit. n.* neq; inju-
23. ria, cum inſtar ſolutionis, qvæ ſtatim liberat debitorem, *l. 19. C. d. uſur.*
24. *l. 9. C. d. ſolut. Zang. c. 6. n. 5.* neq; poterit ſententia à priore judice lata alicujus vitij inſimulari, qvi hac liberatione & ſolutione non allegata verè & juſtè pronuntiavit actori debere. *Hillig. Don. Enucl. lib. 22. c. 8. lit. L. in med.*

25. Eandem jure Saxonico ſuum robur obtinere & vigere Conſtituit *Elect. Saxon. Aug. p. 1. Conſt. 8.* his verbis, So laſſen wir vns gefallen / das die Compenſation auff Sächſiſchen Boden vnſerer Lande als in krafft einer Solution ſol zugelaſſen werden / jedoch das dieſelbige ex confesſione partis, productis Inſtrumentis, oder ſonſten ex actis Conventionis dermaſſen Liqvida vnd kund ſey / damit es ferner vnd ſonderlicher probation vnd außführung deßhalben nicht bedürffe *Berlich. part. 1. Concl. 23. Zang. c. 6. n. 8.*

Com-

II.

COmpenſatione uti poteſt debitor contra creditorem & vicisſim.

Compenſatione utuntur, qvicunqve obligatos ſibi habent, qvi pe- 26.
tunt. Cum enim Compenſatio debiti & crediti ſit inter ſe contri- 27.
butio *l. 1. h. t.* neceſſe eſt, vt is, qvi Compenſatione vti vult, ſit debitor 28.
illius, cui Compenſationem opponit, & contra ille, adverſus qvem 29.
Compenſatione utitur, creditor ejus, qvi eandem in judicium dedu-
cit. *Zang. d. Except. c. 6. n. 9.* Itaq; qvilibet poterit de ſuo Credito ex- 30.
ceptionem Compenſationis regulariter opponere, niſi expreſsè re-
periatur prohibitus *§. pen. Inſt. d. action. l. 4. C. h. t. Med. part. 2. q. 2. Treutl.*
diſp. 25. vol. 1. th. 10. Creditor tamen non compenſare cogitur, niſi il- 31.
lud, qvod debitori ſuo debet, non alij *l. 18. §. 1. h. t. l. 9. C. h. t. Vultej. J. R.*
lib. 1 c. 58. n 8 qvod tamen qvibusdam in caſibus fallit, de qvibus *Se-* 32.
baſt. Med. part. 1. d. Comp q. 11. n. 2. Ita vt fidejusſor habeat compenſatio- 33.
nem ejus debiti, qvod reo principali debetur, perinde ac ſi ipſi fide-
jusſori res fuerit debita *l. 5. & ibi Gothof. lit. O. h. t.* nec immeritò: cum
compenſationis Exceptio ſit realis *l. 7. l. 19. d. Except. l. 32. d. fidej Zang.* 34.
d. l. n. 11. Bach. in not & A. Treutl. diſp 25. th. 8. lit. D. in med & exceptiones
qvæ reo competunt, fidejusſori denegari haud debeant *l. 15. l 49. d.* 35.
fidej. imo habeat Electionem fidejusſor: vtrum qvod ipſi, an qvod 36.
reo debeatur compenſare malit: adeo ſi utrumq; compenſare velit 37.
ſit audiendus. *d. l. 5. Vultej. J. R. lib. 1. c. 58. n. 6. Med. part. 2. q. 4. n. 1.*
Bocer, cl. 4. diſp. 19. th. 81. Alth. lib. 1. Dicæol. c. 16. n. 7. VVeſ. parat. n. 3.
Sic eodem jure parentes poterunt compenſare qvod filij debent. Fi- 38.
lius enim qvicqvid adqvirit, illud omne jure patriæ poteſtatis adqvi- 39.
rit ſuo patri, in cujus eſt poteſtate *l. 79 d. adq. vel amitt. hæred. §. 1. Inſt.*
per qvas perſ. cuiq; adqvir: exceptis peculiis caſtrenſibus, qvaſi ca- 40.
ſtrenſibus, & adventitiis qvoad proprietatem. *Vultej. J. R. lib. 1. c. 17. n. 37.*
Unde qvod filius contraxit, perinde habetur, ac ſi ipſe contraxiſſet 41.
pater, patriq; obligatio adqviritur *l. ult. d. ſtip. ſerv.* hinc ſi filius con- 42.
tractum init, pater debitum compenſare poterit *l. 9. in pr. h. t.* Non
tamen actio ſemper in ſolidum datur: ſed pro formâ & natura actio- 43.
nis. Si enim filius contraxit juſſu patris, in ſolidum Prætor actionem
pollicetur: cum contrahens patris fidem ſeqvutus fuiſſe videatur §. 1.

44. *Inſt. qvod cum eo qvi in alien. pot.* ſi contractus facti à filio citra juſſum
& voluntatem patris, actio intenditur in tantum, in qvantum patiun-
tur peculij vires §. *4. d. t.* aut qvantum in rem patris verſum, *d. § 4. &*
45. *l. 1. d. in rem verſ.* Et hæc ita ſe habent: ſi filius eſt in poteſtate patris.
Si enim Emancipatus, ſicut pater pro filio non tenetur ſolvere, & con-
ſeqventer pati compenſationem, qvod filius Emancipatus creditori
patris debet, ita nec pater poterit Compenſationem adhibere ejus de-
biti, qvod filio debetur *l. 1. C. ne filius pro pat. Zang. c. 6. n. 16. Sebaſt. Med.
part. 2 q. 5.*

46. Eo qvoq; ſpectat, qvod ſocij in compenſationem deducere poſ-
ſint id, qvod invicem ipſis debetur, *l. 10. in pr. h. t.* adeò, qvod qvæ ſo-
47. cij ſunt, alterius ſocij eſſe intelligantur & dicantur, & viceverſa *l. 1.*
48. *in fin. l. 2. l. 3. pro ſocio* ſi tamen ſocietas generalis, omnium videlicet bo-
norum *Zang. c. 6. n. 18. Med. part. 1. q. 20.*

49. Jure qvoq; cautum eſt, ſi Emphyteuta intra trienniũ non ſolvat Ca-
50. nonem, qvod licitè à Domino Emphiteuſios poſſit expelli *l. 2. C. d. jur.
Emphit.* modo non fiat hoc propria autoritate, ſed via juris, & autori-
tate judicis, *Coraſ. tract. d. jur. Emphyteut qvæſt: 11. & 25. Fachin. Cont. lib. 1.
c. 96. Gail. 2 obſ. 51. n. 7. diſſent. Schich. Log. Jurid. loc. 19. n. 50. Mynſ. Cent. 3.
51. obſ. 65. Borch in Conſvet. Feud. c. 3. d. Emphyt. libell. n. 24.* attamen ſi tantun-
dem Dominus Emphiteuticus debeat colono, poterit Emphiteuta ad
evitandam illam pœnam opponere compenſationem: cum hic non
52. in mora ſit ſolvendi, qvi paratus eſt Compenſare, *Schneid. §. 30. Inſt. d.
53. action.* & mora Emphyteutæ, hic cum Domini mora compenſetur,
teſte *Gothof. ad l. 11. h. t. lit. e. Sebaſt. Med. part. 1. qvæſt. 22. n. 3.* & effe-
54. ctus compenſationis in hoc retroducendus, *Treutl. vol. 1. diſp. 25. th. 11.
55. lit. d.* juſtius tamen facit Emphyteuta, ſi de cauſa non ſoluti canonis
qvod ſcilicet Dominus ipſi viciſſim debeat, fuerit proteſtatus. *Bachov.
56. in Treut. d. l.* hancq; ſententiam eſſe benignam meminit *Hillig. Don. Enucl.
lib. 16. c. 15. lit. F. in not.* diſſentientes qvosdam citat & allegat *Tiraq. de
retraict. lignag. §. 3. gl. 3. n. 4.*

57. Venit hoc qvoq; in diſqviſitionem, cum alicui jure communi, vel
ſtatutario, aut conſvetudne loci jus retractus competat, ita, ut poſ-
ſit rem alienatam intra tempus à priore emtore revocare, ſi ſumtus
& impenſas vna cum precio Emtore ex ſoluto offerat: an poſſit Em-
tori

tori priori, loco pecuniæ numeratæ, objicere compenſationem ejus pecuniæ, qvam prior Emtor retrahenti ex alia aliqva obligatione debet? Hac in qvæſtione etſi non omnium ſententia una & eadem: 58.
placet tamen affirmantium opinio, qvi hoc in paſſu retrahentis compenſationem admittunt, qvanqvam enim prior Emtor à fundo vel re 59.
emta recedere, & retrahenti tradere non teneatur, niſi realis oblatio fuerit à retrahente facta tum pretij, tum ſumtuum & impenſarum 60.
Bocer. cl. 3. diſp. 22, th. 61. Alth. Dicæol. lib. 1. c. 75. n. 39. retrahens tamen, cum compenſat tantum, qvantum exolutum, precium ſolviſſe & obtuliſſe videtur; ut enim in jure retractus receptum, qvod ſi Emtor ob- 61.
latum pretium cum ſumtibus & impenſis accipere nolit, poſſit & de- 62.
beat obſignata pecunia rite deponi *l. 9. C. d. ſolut. Tiraq. d. retraict. lign. §. 7. gl. 3. n. 1. Bocer. d. l. th 68. Gail. 2. obſ. 19. n 9. Alth. d. l. n. 39.* Ita & hoc in caſu retrahens compenſans, ſi Emtoris antapocham qva debitum 63.
fatetur, vel inſtrumentum deponat, emtori videtur ſatis feciſſe. Et ſi non habeat in parato inſtrumentum ad probandum, ſibi dandum de- 64.
tur tempus liqvidandi arbitrio judicis. *Sebaſt. Med. tract. d. Compens. part. 2, q. 7.* non tamen afferat retrahens fidejuſſores, aut pignora, hoc 65.
enim ſolvere non eſt. *l. 4. d. re jud. l. 10. d. pign. act. l. 6. § 1. qvib. mod pign. vel hypot. ſolv.* Et cum hoc etiã qvæſtionis ſit, an ille poſſit compenſare, qvi 66.
juravit ſolvere, ne compenſando perjurus fiat? priorem ſententiam amplector, Solviſſe enim non tantum ille videtur, qvi ſolvit: ve- 67.
rum etiam qvi ab obligatione ſe liberavit *l. 4. §. 7. d. re judic.* dummodo ſe plenè liberet *Gothof. ad d. l.* Qvippe cum qvi impeditur juſta ra- 68.
tione id facere, qvod, promiſſum eſt, non fiat perjurus *l. fin. qvi ſatiſd. cogant.* Sic qvando debitor non ſolvit impeditus à Creditore, qvi in tan- 69.
tum, qvantum debebat ille, ſolutionem remoratur, periurus cenſeri non debet. *c. ſignificante 7. d. pign.* pro qva ſententia facit *l. 4. C. d. Compens. Treutl. diſp. 25. th. 11. Gothof. ad l. 4. h. t. lit. n. Faebin. lib. 1. Cont. c. 7 Zang. d. Except. c. 6. n. 9. diſſentit Tiraq. d. retraict. lignag. §. 3. gl. 3. n 6.* ex eo qvod 70.
ſolutio non ſit vera, ſed ficta, *Compenſatio. l. 45. d. Condit. & demonſt. Schich. log. Jurid. loc. 5. de propr. termini*, qvod ubi ſolutionis mentio, fiat, intelligatur de ſolutione per excellentiam dicta: *Hillig. Don. Encl. lib. 15. c. 16. lit. FF. Hunn ad Treutl. diſp. 25. th. 11. lit. A. q. 27. & ibidem Bachov.* exactius pro utraq; opinione diſſerentem videto *Sebaſt. Med part. 1. q. 26, per tot.*

Et enim

71. Et cum generaliter omnibus poteſtas compenſandi competat,
niſi qvæ perſonæ expreſsè excluſæ: Bannito qvoqve **der in des Reichs
Acht vnd Oberacht iſt** an ſit concedenda, disqviſitionis eſt? & videtur
72. prima fronte hanc ipſis denegandam non eſſe, cum ei conceditur eſſe
in judicio per modum rei: qvo poſito, qvæ reis conceduntur, permiſ-
73. ſa etiam eſſe dicuntur bannitis. *Med. part. 2. q. 3.* cum habeant faculta-
tem ſe defendendi *Gail. 2. obſ. 12. d. pac. publ. n. 15.* qvæ eſt juris naturalis,
74. & nemini ne diabolo qvidem, ſi in judicio verſaretur, deneganda fo-
75. ret. *Ayer. proc. hiſt. c. 2. n. 6. Vant. d. null, proceſſ. tit. d. nullit. ſent. ex def. Ci-
tat. n. 3. Rosb. proceſſ. Civil. tit. 1. n. 73. Hillig. Don. Enucl. lib. 22. c. 1. in not.
lit. E. in med.* Qvanqvam enim Bannitus actionem inſtituere neqve-
at, & judicio experiri volens non audiatur, ſed à limine judicij repel-
latur, cum non ſit Civis Romanus: Sed habeatur pro hoſte Imperij
Gail. 2. obſ. 12. n. 1. d. pac. publ. & per *Conſt pac. publ. & ord. Cam Imp. part. 2.
tit. 9. §. 2.* diſertis verbis conſtitutum, **das alle verſchreibungen/ Pflicht
vnd Bündniß jhnen zuſtehend/ vnd darauff ſie ſpruch/ vnd forderung ha-
ben möchten/ gegen die jenigen die jhnen verhafftet weren ab vnd todt ſein**
76. **ſollen/** & removeatur ab officio judicis, eodemq; fungi à lege prohibe-
77. atur, & ad ejusdem Citationes editas nemo Reus comparere tenea-
tur, qvod *Clariſſ. Dn. Præſes in prælect. publ. ad c. Vultej. 24. d. Except. lib. 2.*
78. *J. R.* exemplis qvæ ſuperiori ſeculo contigerit, illuſtrarit. Hæc tamen
79. qvæ juris ſunt naturalis Bannitus retineat ſalva: itaq;, vt cum poſſit
80. ſolvere *Hillig. Don. Enucl. lib. 16. c. 15. in not. lit. F.* prohiberi non poſſit
compenſare: qvæ vim ſolutionis habeat compenſatio: *Treutl. vol. 1.
diſp. 26. th. 10.*

81. Verum pro ſententia negativa facit aperte dicta Conſtitutio Im-
perialis (ibi) **das alle verſchreibungen ab vnd todt ſein ſollen/** itaqve cum
82. banniti ulterius non habeant poteſtatem conveniendi ſuos Credito-
res, eò qvod per banni impoſitionem omnis obligatio activa ſubla-
ta, hanc compenſationem creditoribus opponere neqveunt, tum
83. qvia compenſatio præſupponit debitum, qvod vlterius non eſt, ſed
qvod perierit & in fiſcum translatum *l. 47. in pr. d fidejuſſ.* & illud qvod
non eſt, in compenſationem deduci neqvit, & qvæcunq; per Excepti-
84. nem perimi poſſunt in compenſationem non veniunt *l. 14. h. t.* Niſi
85. ponatur ſingularis ſpecies banni, vbi videlicet bona relicta ſunt, ut ita
ejusnomine, procurator, vel defenſor intervenire, & compenſare pos-
ſit. *Bach. in not. ad Treutl. lit. a. b. c. th. 10.* Et qvam-

Et qvamvis bannitis competat defenſio, ea tamen intelligenda 86.
qvæ mero nititur jure defenſionis *arg. c. dilecti 8. c. ſignificavit. 11 X d* Exception: qvando vero Excipiens non ſolum eſt reus, ſed & actoris par- 87.
tes & vices ſuſtinet, qvalis eſt exceptio Compenſationis dum conventus agendo repoſcit id, qvod à Creditore ſibi debitum, denegatur defenſio, utpote qvi non habet perſonam legitimam ſtandi in judicio. 88.
Clariſſ. Dn. Norinb. diſp. inaug. de banno th. 7. lit. C.

Pupillo qvoqve qvod debetur, & ſi tutor petit, non poteſt 98.
Compenſatio objici ejus pecuniæ, qvam ipſe tutor ſuo nomine adverſario debet. *l. pen. h. t. Vultej. J. R. lib. 1. c. 58. n. 12.* Secus ſi ejus æris, 90.
qvod ipſe pupillus debet, Compenſatio petenti tutori objiciatur, etiamſi ex ea cauſa debeatur, qvæ ad adminiſtrationem tutoris agentis non pertinent *l. 36. d. adminiſt. tut. vultej. d. l.*

Licet etiam, contra Senatusconſulti Maced. conſtitutionem, 91.
filiofamilias mutuam pecuniam dans obligationem ſibi adqvirat: 92.
qvia tamen illa SCTI Maced. oppoſita Exceptione ſubverti poteſt: hic mutuans, ſi viciſſim filiofamilias ex alio contractu obligatus ſit, agenti filiofamilias non poterit compenſationem objicere. Cum enim qvilibet regulariter filiofamilias inutiliter det mutuam pecuni- 93.
am, *tot. tit. ad SCtum Maced.* niſi in caſibus jure exceptis: compenſationem ejus pecuniæ in fraudem legis datæ obponere neqvit: cum contra leges facta pro infectis haberi debeant *l. 5. C. d. LL.* Imo ſi nummi filiofamilias ſimpliciter donati, ab eo ſoluti ſint illi, à qvo contra 94.
SCtum Maced. mutuam pecuniam acceperat: pater ex omni eventu, i. e. tam extantes qvam conſumtos condicere poteſt nummos: *l. 9. §. 1. ad SCtum Maced. Bocer cl. 2. diſp. 7. th. 16.* licet enim filiusfamilias ex omnibus negotiis obligetur: qvæ vel ex contractu: ſive maleficio deſcen- 95.
dunt *l. 39. d. O & A.* mutuæ tamen pecuniæ cauſa excepta. *tot. tit. ff. & C. ad Maced.* 96.

Ad eundem modum Compenſationis uſu excluditur invaſor 97.
& ſpolians, qvia ſpoliato ante omnia ſine cunctatione res reſtituenda *l. fin §. fin. d Compens. l. fin. C. und. vi. l. unic. C. ſi d. moment. poſ. Bocer. cl. 4. diſp. 19. th. 70.* cum privilegiata ſit ita cauſa reſtitutionis, ut ante reſtitutionem factam qvis ſpoliatoribꝰ reſpondere non teneatur. *Alth. 8, 20. Schneid. n. 51. Treutl. th. 7.* maximè cum Reip. interſit: ut poſſeſ- 98.

99. ſio per vim alicui erepta, qvam primum reſtituatur: & mali exempli
res eſſet, poſſeſſionem alicui eripere, eamq; repetenti Compenſatio-
100. nem opponere, *Borch. §. 30. Inſt. d. action.* Imo datur reo convento ex-
ceptio ſpolij ab actore facti, ut ſi is qvi agit, petat aliqvid à reo in
qvem ante ſpolium exercuit, reus omnino repellit actorem, qvod ve-
lit qvidem præſtare id, qvod petitur, ſed prius vult reſtitui in eum ca-
ſum, anteqvam ſpolium factum, prout hæc nervoſisſimè explicavit
Clariſſ. Dn. Præſ. in prælect. publ. ad materiã Exceptionum dilatoriarum.

III.
Compenſatio admittitur in rebus fungibilibus.

101. Compenſationem non ex omnibus rebus in duci firmum reddit
l. 2. §. 1 d. reb. cred. princ. qvib. mod. re cont. oblig. ſed tantum in iis, qvæ
102 pondere, numero, & menſura conſtant, qvæq; functionem recipiunt,
103. *d. l. 2.* Compenſatio enim cum habeat ſimilitudinem cum ſolutione, &
104. ſolviſſe videatur, qvi compenſat: in ſolutione autem vulgatum illud,
qvod aliud pro alio creditori invito & con conſentienti ſolvi neqve-
at, cum illud ſolvendum qvod debetur, & qvod obligationis cujusq;
105. natura ferre poteſt. *Vultej. J. R. lib. 1. c. 53. n. 7.* nec Compenſatio
alterius rei invito creditori obtrudi poterit, ſed debita ſint æqvalia,
106. qvæ inter ſe conſentiunt, & promiſcuum vſum in ſuo genere recipi-
unt. *Althuſ. Dicæol. lib. 1. c. 16. n. 5. Schn. §. 30. Inſt. d. action. n. 8. & 30. Treutl.*
107. *diſp. 25. vol. 1. th. 7.* Qvod enim dicitur *l. fin. C. d. Comp.* compenſatio-
nem poſſe fieri in omnibus actionibus, id accipiendum cum mica ſa-
lis, ſi res ſcilicet Compenſentur, in qvas Compenſatio cadit *l. 4. C. d.*
108. *Compenſ.* ſi non impediat vel perſona debitoris aut res debita. *Hillig.*
Don. Enucl. lib. 16. c. 15. lit. X. in not. & regula manet firma, compenſa-
109. tionem admitti, concurrentibus tamen conditionibus, ſi invicem pe-
110. cunia debeatur, aut ſi ſpecies ijs actionibus petatur, ſi eadem perierit,
& qvantitas deberi cæperit, *diſſ. Treutl. vol. 1. diſp. 25. th. 7. lit. c.*
111. Non ergo omnibus partibus conſtare videtur diſtinctio inter
112. Compenſationem voluntariam, & neceſſariam, qvam vocant, qvæ fit
113. invito actore in judicio: illam qvæ ex communi conſenſu & volun-

tate

tate partium, habet locum in qvalibet re, ita ut etiam ex conſenſu 114.
partium ſpecies cum ſpecie, & aliæ res alioq; non compenſabiles invicem Compenſari poſſint, ſicut & alia qvælibet res pro alia ſolvi poteſt de voluntate partium. *Schneid. d. l. n. 56.* poſterior enim hæc haud 115.
ritè dicitur compenſatio: ſed pro conditione rei datæ vel in ſolutum datio, aut ſi fiat in ſpeciebus, permutatio, *Hillig. Don. Enucl. lib. 16, c. 15. lit. D. in not.*

Indubitata ergo ſententia: ſpeciei pro ſpecie, aut ſpeciei pro 116.
qvantitate compenſationem non fieri *l. 18. d. pign. act. Treutl. vol. 1. diſp. 5. th. 8. Bocer. cl. 4. diſp. 32. th. 74. Möller. ſemeſt. lib. 5. c. 52. n. 1. Giph. anton. diſp. 44. n. 31.* cum aliud pro alio invito creditori ſolvi neqveat: & in 117.
ſpecies cadat affectio: vt cum una dicatur altera precioſior, valor & 118.
æſtimatio varient: *Sebaſt. Med. p. 2. q. 3. VVeſenb. parat. n. 2. Schneid. § fin.* 119.
Inſt. qvib. mod. tollit. oblig. & §. 36. d. action. & corpora ſint inæſtimata. *Bach. ad Treutl. diſp. 25. th. 7. lit. b. in not.* Penſare enim qvi volet ſpeciem ſpecie: permutare dici debet, neq; poterit dici æqva præſtatio, ac tan- 120.
tundem reddi, niſi cum res qvantitate conſtantes eadem qvantitate 121.
redduntur, vel mutuo imputantur, *Hillig. d. l.* niſi dicamus retentionem dari ſpeciei pro qvantitate debita *Treutl. d. l. th. 8.* & ita dicantur 122.
minui actiones in rem vel ſpecies, ſi videlicet poſſeſſori fundi alicuj9 tantum debeatur à Domino, qvanti fundus eſt, qvaſi debere deſinere intelligatur & actio deneganda ſit, ut tamen ſoluta pecunia qvæ poſſeſſori debetur, fundum luere Domino permittatur, *Bach. d. l. lit. C. circ. fin.* Si tamen ſpeciei peremtæ fiat æſtimatio, compenſationem 123.
ſpeciei poſſe fieri ad hanc qvantitatem *arg. l. 6. l. 8. C. h. t. Med. part. 1. q. 30.* Hæcq; vera qvoad regularem & genuinum pro cedendi ordi- 124.
nem: Ex identitate & paritate tamen rationis admittitur compenſa- 125.
tio, ſi ſpecies ſunt pares, qvæ in ſuo genere alterius invicem eandemq; æſtimationem habent, hæcq; verior & probabilior eſt ſententia, com- 126.
penſationem fieri poſſe: Cum ratio prohibitionis compenſandi in ſpeciebus ſit affectio, & diverſitas valoris, qvæ hic ceſſat. *Hillig. d. l. lit. D. in not.* Compenſationem qvoq; admitti aſſeritur eo in caſu, qvando 127.
ex una parte eſt qvantitas ſimpliciter, ex altera qvæ inſtar ſpeciei debetur, i. e. certum corpus nummorum deſignatum, per hanc enim 28.

demonſtrationem non mutatur pecuniæ natura, nec ea qvantitas eſſe
129. deſinit, ſuggerit hoc æqvitatis ratio, hujus juris cauſa; æqvalitas nempe, hancq; ſententiam veriorem ſtatuit. *Hillig. Don. Enucl. lib. 16. c. 15. lit. 9. diſſ. Fach. lib. 1. c. 6. Treutl. th. 8. lit. b. & ibidem Bachov.*

130. Hæc tamen ſententia vix procedet hoc in caſu: qvando ex uno latere debetur qvantitas ſimpliciter: ex altero qvantitas vel ſpecies
131. alternativa: cum invito eo ad qvem ſpectet electio, vix poſſit fieri compenſatio: ſi relicta qvantitate eligat dare ſpeciem, qvæ aliena eſt à compenſatione. *Sebaſt. Med. part. 1. q. 5.*

132. In genere qvin rectè fiat Compenſatio dubium erit nullum, ſi
133. ejusdem qvalitatis, & bonitatis, frumentum ad frumentum: generis enim debitor præſtando mediocre liberatur, ergo ubi utrumq; genus debetur, idem utrinq; deberi videatur, adeoq; perinde ac qvan-
134. titatum æqvalium eſſe compenſationem. Sin diverſæ ſpecie compenſatio denegatur, ut de frumento ad vinum *l. 2. §. 1. d. reb. cred. Bocer. cl. 4. diſp. 19. th. 83. Sebaſt. Med q. 2. n. 1 Bachov. ad Treutl. lit.* C. (*ibi*) *genus cum genere. diſſ. Treutl. vol. 1. diſp. 25. th. 8.*

IV.

Compenſatio habet locum in Commodato.

135. Magnam & difficilem hanc eſſe qvæſtionem fatetur *Hunn. lib. 3. tract. 3. part. 4. q. 4. variar. reſol.* in qva interpretes & Doctores juris in diverſas eunt partes, prætermiſſis ijs qvæ adducuntur pro ſenten-
136. tia negativa de qvibus in conflictu: placet ſententia affirmantium ex *l. fin. C. d. Compenſ. &* §. 30. *§. pen. Inſt. d. action.* qvibus locis JUSTINIANUS propoſuit regulam, qvod in omnibus actionibus, ſive in rem fuerint, ſive in perſonam, & ſive bonæ fidei ſint, ſive ſtricti
137. juris, compenſatio fieri poſſit, (certa tamen conditione, de qva ſupra) qva-propter & in Commodato locum habebit, niſi alicubi ex-
138. cipiatur expreſſè, commodatum autem exemtum ex *l. fin.* C. *h. t.* non
139. adparet, Exceptio vero firmat regulam in caſibus non exceptis *l. 12. §. idem reſpondit d. Inſt. vel inſt. legat. Bocer. cl. 4. diſp. 19. th. 70. Hænon. diſp. ad*

diſp. ad Inſt. 12. q. 9. Treuti. vol. 1. diſp. 25. th. 7. lit. f. Et res planè aperta 140.
qvando res invicem commodatæ fuerint æqvalis bonitatis & valo-
ris, ut qvis commodavit alteri eqvum pro itinere faciendo, hic pari-
ter commodavit alium, uno per culpam amiſſo, alterum mutuata-
rius ratione compenſationis retinere ſibi eqvum poterit. *Diſſ. plerique*
DD. Bronch. Cent. 2. aſſ. 42. Alth. d. l. n. . o. adducentes l. fin. C. Commod. 141.
cujus interpretatio varia, ita ut alij omnino textum emendent *Cujac.* 142.
9. obſ. 37. alij legis ſententiam eſſe aſſerunt, propter pecuniam non 143.
impediri corporis aut rei Commodatæ reſtitutionem *Hæron. d. l. Borch.*
ad §. 30. Inſt. d. action. Vultej. §. 27. Inſt. d. action. alij loqvi textum de 144.
alio debito non pertinente ad rem Commodatam, *Oldend. claſſ. 4.*
act. 15. Verum genuinam ſententiam & verba legis retinenda con- 145.
cludit *Hillig. Don. Enucl. lib. 16. c. 15. in not. lit. X.* certoqve aſſeri *d. l. f.*
compenſationem in ipſo commodato, qvatenus pro re commodata 146.
accipitur, reſpectu ab altera parte debitæ qvantitatis, locum nun-
qvam eſſe, & qvod ipſa res commodata pro pecunia debita jure com- 147.
penſationis retineri neqveat, tum qvia commodatum eſt ſpecies, in 148.
qvas non cadit talis compenſatio *Med. part. 1. q. 18.* Sed commodatum 149.
admittit compenſationem hoc in paſſu qvoqve, ſi res commodata
amiſſa vel deteriorata in æſtimationem aut pecuniam reus condem-
nandus, *Hillig. d. l. lit. X.* commodatarius enim dum rem commodatã 150.
deteriorem fecit, aut omnino amiſit, pretium reſtituere debet, ut in
reliqvis actionibus hac lege fieri permititur compenſatio: ſi utrinq; 151.
qvantitas debeatur, & qvantitas cum qvantitate compenſetur, pro-
inde & in commodati actione habebit qvoqve locum compenſatio, 152.
qvando utrinqve qvantitas debeatur, tametſi enim ab initio in com- 153.
modatum qvantitas deducta haud fuerit, ex poſt facto hoc contin- 154.
git, ut non amplius debeatur ſpecies, ſed qvantitas, ſi videlicet res
commodata interierit, cujus loco pecunia ſeu æſtimatio debetur.
Hunn. d. l. & ad Treutl. diſp. 25. lit. f. q. 16.

V.

Compenſatio admittitur in dote.

155. Dominiū rei dotalis etſi ipſo jure mulieris eſt: ſoluto tamen matrimonio, poſſeſſio, qvæ facti ad eam non transfertur *l.23.d.adq. poſſ.* ſed
158. opus eſt, ut hanc jure & legibus repetat, non violenter auferat *l. 9.*
157. *C. ſolut. matrim.* Maritus vero ſi conſtante matrimonio impenſas nenecesſarias, qvæ habent in ſe impendendi necesſitatem, & qvibus
158. non factis dos aut minuitur, vel deterior futura, fecerit: qvarum habet repetitionem, adeo ut dote integrè ſoluta condictio indebiti concedatur *l. 5. in pr. & fin. ſolut. matrim.* vel actio mandati, aut negotio-
159. rum geſtorum *l. 7. § fin. d. t.* ſin impenſæ ſint plurimæ, poterit eas eum
160. petente muliere, compenſare *l. 15. §. 1. l.22. §. 3. l. 26. §. 6. l. 66. §. 1. ſolut. matrim. Treutl. vol. 1. diſp. 25. th. 7.* Ita tamen, ſi dos conſiſtat in ejus-
161. modi rebus, qvæ Compenſationem admittant, ut tunc non minus qvam in cæteris actionibus, locum obtineat. *Bocer. cl. 4. diſp. 19. th. 70.*
162. Qvamvis enim Juſtinianus Imperator & Legislator Sacratisſimus *l. vnic. §. taceat. 5. C. d. rei uxor. action* favore dotis, ne ea mulier diutius carere cogatur, ob Impenſas; aut alias cauſas retineri dotem aut
163. imminui prohibuerit, & ea reſtituta marito actionem mandati, ſi voluntate uxoris factæ ſunt, aut negotiorum geſtorum ſi mandatum deficit, ad eas repetendas concesſerit: *VVeſenb. parat. d. Imp. in res dot. fact. Bach. in not. Treutl. lit. F. & G* tamen opinio probabilior eſt, Juſti-
164. nianum non disſerere de ea retentione, qvando res in perpetuum retinentur, per modum compenſationis, qvæ ſolutionis loco cedit, ſed de ea qvæ fit ad tempus, donec retinenti ſatis fiat, *Hunn. ad Treutl. d. l.*
165. In hoc minus dubij, cū pater genero dotem dare ad ſuſtinenda onera
166. matrimonij teneatur, unde officium vocatur paternum, *l. fin. C. d. dot. promiſſ. l. 19. d. Rit. nupt. l. 6. de. collat.* & paratus pater ſolvere opponat compenſationem alterius debiti, qvo gener obſtrictus audiendus eſt, qvi ſolviſſe & dedisſe intelligatur. Ea in caſu res eſt plana, ſi maritus præ defunctus fuerit & bona qvæpiam uxor dotis loco attulerit, ſi ei non ſtatim reſtituatur dos, tamdiu gaudet retentione in bonis mariti, donec ipſi ſatisfiat de dote, *Coler. part. 2. dec. 287. n. 17.* cum maritus & vxor omnia bona poſſideant pro indiviſo, ideoq; ſuperſtes tamdiu

poſt

poſt obitum alterius retinet bona, donec ſibi competentia ſeparentur, per ea qvæ latiſsime explicat *Coler. proc. Execut. part. 1. c. 2. n. 190. & ſeq.* qvo in loco eleganter exponit, qvando & qvo effectu uxori jus retentionis competat, de qvibus plura *Schn. §. fuerat 29. Inſt. d. action. n. 32. Rauchb. part. 1. q. 33. n. 22. ad fin. Mynſing. cent. 6. obſ. 81.*

VI.

Compenſatio obtinet in debitis fiſci.

In privatis non tantum, ſed & publicis Fiſci & Reip. fieri com- 167.
penſationem arguit *l. 12. l. ult. de. Compenſ. l. 3. C. eod. Bocer. cl. 4. diſp. 19. th. 72. Zang. c. 6. d. Except. n. 10.* dummodo fiſci debitum intra duos men- 168.
ſes probetur *l. 46. §. 3. d. jur. fiſc. Treutl. vol. 1. diſp. 25. th. IX. lit. e.* à qva tamen regula generali nonnullæ excipiuntur cauſæ, qvarum recen- 169.
ſentur Sex *l. 3. C. h. t.* ſeptima habetur *l. 46. §. 5. d. jur. fiſc.* ratio in hiſce cauſis prohibitionis facit utilitas publica, *Hillig lib. 16. c. 15. lit. K. in* 170.
not. & ſeqq. qvas cum ibi ſpeciatim ad amisſim enarret, easdem qvoqve indigitet *Bocer. d. l. th. 73.* his ſuper ſedere libet recenſendis. Ratione qvintæ ſecundum numerum ab *Hillig. d. l.* propoſitum, ne fiſco 171.
objiciatur compenſatio in iis pecuniis, qvæ ſtatutis ſumtibus ſervit ad ſtipendia ſolvenda militibus, Magiſtratibus, officiariis, traditur ſtu- 172.
dioſo non poſſe Mercatorem pecunias à patre miſſas deferentem compenſationem objicere poſt Rebuffum *de privil. Schol. 168. Hilliger. d. l. lit. Q.* cum & hi militare dicantur *l. 8. C d. adv. diverſ. jud.* & pecu- lia adqviſita vocentur qvaſi caſtrenſia. *Bocer. cl. 3. diſp. 24. th. 6.*

VII.

Compenſatio conceditur in delictis.

Paulo latius & aliqvantulum abuſivè nec ſatis accommodarè ad 173.
hunc tractatum uſurpari verbum compenſationis innuit *Bachov. in not. ad Treutl. th. 9. lit D.* tamen qvempiam ſibi locum vindicare in delictis evidenter probat. *l. 39. ſolut. matrim.* ita ſi alter alteri qvandam

injuri-

174. injuriam attulerit, invicem compenſandæ, & cuilibet pro jure vindi-
175. cando actio deneganda *l. 10. §. 2. d. Compenſ.* eòq; procedit illa regula: Mutua delicta tolluntur pari compenſatione, ſi ejuſmodi delicta in
176. contractibus vel qvas, committantur, & verſentur circa idem factum: ut eſt dolus cum dolo *l. 36. d. dolo malo. Hillig. d. l lit.* G. Exemplum eſt
177. in minore, qvi, ſi alium dolo lædere voluerit, ipſe interim adverſarij dolo læſus, reſtitutionem in integrum petens audiendus non eſt: *Clariſſ. Dn. Præſ. in prælect. publ: ad c. 18. d Conſ. Extraord. vultej. J. R. lib. 2.*
178. Procedit hæc ſententia, qvando delicta utrinq; ſunt paria, ex tali delicto pœna civilis, ſeu multa infligenda venit, & tractatur de ſolo intereſſe partium *d. l. 10. Alth. n. 14. Schneid. §. fin. Inſt. qvib. mod. toll. oblig.* pœnaq; partibus applicanda. *Zang de Except. c. 6. n. 57. Treutl. th 9.* &
179. ibidem *Bach. in not. lit.* C. Sic etſi marito competat poteſtas accuſandi uxorem adulteram civiliter & criminaliter: ſi ipſe maritus de fornicatione vel adulterio convictus fuerit, qvoad ipſos compenſatio criminis ſolet fieri, ita ut neutra pars ad divortium ex cauſa adulterij agere poſſit. *c. ſignificaſti in fin. cum ſeq. d.* divortijs *c. 32. q. 6. per tot.*
180. *Schneid. part. 4. ad tit. d. nupt. n. 30.* Qvod ſi vero Magiſtratus maritum & maritam ſecundum juris divini *Levit. 20. Deut. c. 22. & civilis §. fin. Inſt. d. publ. jud. l. 14 C. ad l Jul. d. adult. P. H. O. art. 120.* ſanctionem
181. pœna capitali ſubjiciat, hæc compenſatio ceſſat. Si enim judicio publico criminaliter agitur, compenſatio rejicitur: Intereſt n. Reip. ne delicta maneant impunita *l. 51. ad L. Aqvil. l. 13. d. offic. præſ.* & ut qvisqve ſui admiſſi criminis pœnam ſentiat. *Schneid. §. fin. Inſt. qvib. mod.*

VIII.

Compenſatio reiicitur in depoſito.

182. Lucidiſſimè ita loqvitur *l fin. C. d. Comp.* ne compenſationis exceptio opponatur depoſitum repetenti, & hoc ita perſpicuum eſſe, qvod neq; ullus DD. ſtatuerit contrarium inqvit *Bacchov. in Treutl. diſp. 25. th.*
183. *7. lit. D. in not.* idq; haud caret ratione: cum enim depoſitum ſit opti-
184. mæ fidei *l. 1. in pr. § 4. depoſ.* & contrahendo qvaſi contrahatur fiducia depoſitarij amici fidelioris: ipſius electa fides hoc reqvirit, ut illud i-

lud ipſum qvod cuſtodiæ tantum cauſa datum, qvandocunq; libuerit, deponenti confeſtim reddatur *l. 1. §. 45. depoſ.* Qvæ cauſa, ut directa actio depoſiti famoſa ſit, *l. 6. d. his qvi not. inf.* & depoſitorum ratio, anteponitur privilegiis *l. 7. §. 3. depoſ Hœnon. diſp. 13. ad Inſt. q. 10.* 185. 186.
qvod rectiſſimè ita propter juris autoritatem obſervandum, *Bocer. cl. 2. diſp. 10. th. 34. & cl. 4. diſp. 19. th. 70. Fach. lib. Controv. illuſt. 1. c. 7* adeo, ne conventus opponat alterius dominium *Oldend. cl. 4. act. for. 23.* ſed 187.
ad arbitrium deponentis ſine mora ulla, & qvamprimum reſtituat. *l. 1. depoſ.* & qvidem in forma ſpecifica. *Sebaſt. Med. part. 1. q. 19.*

Hoc majoris indaginis: ſi res depoſita dolo, aut lata culpa à depoſitario amiſſa: aut ſi deſierit rem depoſitam poſſidere: an deponenti agenti ad rei æſtimationem præſtandam depoſitarius poſſit pecuniam à deponente ſibi debitam, cum hac pecunia, qvæ ſuccedit in 188.
vicem rei depoſitæ compenſare, qvod innuere videtur *l. fin. C. d. Comp.* 189.
ubi regula: qvod Ex omnibus actionibus, ubi in locum rei ſuccedat æſtimatio, datur compenſatio: ſed non modo excipitur depoſitum *Zang. n. 40. Gerb. Exerc. juſt. decad. 13. q. 2.* verum etiam ſi pecunia de- 190.
poſita eſſet à depoſitario conſumta, Exceptio compenſationis locum non habeat. *Med. q. part. 16. 1. n. 4.*

Depoſitum autem an à depoſitario jure retentionis retineri qveat, ſi impenſæ utiles & neceſſariæ factæ non ſint exolutæ: placet ſententia eorum, qvi in caſtra affirmantium deſcendunt *per l. 18. §. fin. Commod.* Sicut enim ex depoſito deponenti datur actio directa contra depoſitarium, ut res depoſita reddatur, aut ſi culpa depoſitarij deterior facta intereſſe præſtetur; ita qvoq; contraria datur depoſitario adverſus deponentem, ſi à depoſitario aliqvid in rem depoſitam impenſum fuerit: ut *vultej. lib. 2. J. R. c. 8. n. 6.* Si ſolvere nolit qvod ex eo impenderit, & de ſuo erogaverit, detur ei tamdiu retentio, qvamdiu realis ſolutio impenſarum facta non fuerit. Qvia jus retentionis competit cuilibet, qvi Expenſas bona fide fecit in rem alienam, qvam tamdiu retineri poteſt, donec de his ſatisfactum fuerit: *Sebaſt. Med. part. 2. q. 16.* Et cui competit petitio, eidem & multo magis retentio, cum jus retentionis nihil aliud ſit, niſi qvædam exceptio, qva intendimus defendere rem qvam tenemus, donec nobis de debito, vel jure noſtro ſatisfiat *l. unic. C. etiam ob Chirogreph. pecun. & vulgo dicitur;* 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197.

Cui datur actio, eidem retentionem denegandam non eſſe. *l. 1 §. 4. in fin. d. ſuperſ. l. 156. d. R. J. Coler. proc. Exec. cap. 2. part. 1. n. 229.* Et fatuum eſſe, qvi rem poſſidet, ſi eam reſtituat ante receptas impenſas, inqvit *Möll. Sem. lib. 1. c. 3.* allegans reſponſum, qvo Scabini Civi Erphordenſi, qvi ignoto cuidam ſtellioni pro nobili ſe venditanti eqvos ſuos locarat, qvibus Lipſiam veheretur, isq; poſt aliqvot menſes, qvibus in hoſpitio ſatis lautè vixerat, clam pedas auffugerat, hoſpitem eqvos retinere poſſe, donec de expenſis, qvas in ijs alendos fecerat, ſibi à Domino eqvorum ſatisfactum eſſet, reſponderant. Præcipuè

198. cum jus retentionis inhœreat in ipſa re, ab eaq; proveniat, qvoties-

199. cunqve vero cauſa retentionis inhœret rei, toties poteſt res ipſa pro tali caſu retineri *l. 45. d. R. V. l. 42. §. 1. ſolut. matrim. latè Tiraq. §. 15. gl. 1.*

200. *d. retraict. lignag. n. 1. & ſeqq.* Idem valebit in depoſitario, cui hoc jus expresſim prohibitum non eſt. *Althuſ. lib. 2. Dicæol. c. 17. n. 15.* & con-

201. ſultius depoſitario rem propter Impenſas retinere, qvam contraria actione deponentem convenire, pluresq; expenſas litium adhibere & moleſtias judicij ſubire. *Sebaſt. Med. p. 1. q. 19. n. 5. diſſ. Treutl. diſp. 26. vol. 1. per. l. 11. C. depoſ. & ibidem Hunni. q. 7. Zang. c. 6. d. Except. n. 40.* de qvibus amplior in velitatione erit diſcurſus.

IX.

Compenſationem non recipiunt facta.

202. Stipulationes qvando fiunt factorum, ſi duo in vicem facta fieri ſtipulentur, *in pr. & §. fin. Inſt. d. ſtipul. l. 2. in pr. l. 5. §. ſtipulatio ff. b. t.*

203. alter ſi deficiat in præſtatione, non poteſt interponere Compenſationem alterius rei, à promisſore debitam, cum facta functionem ſolutionis non recipiant. *l. 2. §. 7. d. eo qvod cert. loc.* id qvod tamen præcisè in materia Compenſationis reqviritur, cum ſuccedat & ha-

204. beat vim ſolutionis *l. 4. 5. b. t.* longaqve inter artifices ſit differentia

205. *l. 31. d. ſolut.* unde ut alter artificis ſtipulantis factum ſupplere vix posſit: niſi facta ſint paria: ut tu ſtipulatus perdiē colere agrū & promisſor viciſſim, nihil impedit qvo minus admittatur compenſatio cum neuter præſtationem ſubierit, *Gothof. ad l. 14. lit. y. C. d. Compens.* Et ſecus qvando

qvando ageretur ad Intereſſe, & reus factum qvod ſibi deberet, converteret in intereſſe, illudq; compenſare vellet, qvod eſſet, qvia debitum hinc inde esſet pecuniarium, admittendum *Schneid. §. 30. Inſt. d. act. n. 26. Med. p. 1. q. 44. per tot.* 206.

X.

Compenſatio habetur pro ſolutione.

Effectus & ejus dignitas arguit cauſam, ejusq; dignitatem *Schich. Log. Jurid. loc. 19. reg. 2. n. 1.* Tantò ergo Compenſatio precioſior habenda, qvanto Effectus præſtantior: qvæ eſt in ſolutione, *l. 4. C. d. Compenſ. l. 25. rem rat. hab.* per fictionem tamen juris; naturalis enim ſolutio numeratione perficitur, qvæ hic non intervenit *l. 49. d. ſolut.* Qvamvis enim debitor Compenſans, pecuniam debitam naturaliter non numeret; neq; ſic actualis ſive naturalis pecuniæ ſolutio ſit: *Borchold. part. 1. diſp. d. Compens. poſ. 3.* & ſolvere non videatur: cum tamen patiatur eam pecuniam, ad cujus præſtationem Creditor ei obſtrictus eſt, apud eundem remanere ſolutionis cauſa; non ambigitur, qvin eam faciat esſe Creditoris. *Zang. d. Except. c. 6. n. 43.* Hinc ſicuti omnis tollitur obligatio ſolutione ejus, qvod debetur. *Inſt. qvib. mod. toll. oblig.* Sic liberatio contingit per compenſationem *d. l. 4. Sebaſt. Med. tract. d. Comp. in ſumm. n. 1.* attamen usq; ad concurrentem tantum qvantitatem *l. 12. C. h. t.* ut ſi REI qvantitas minor: judex eum in reſiduum condemnet ACTORI; ſin majjor illi in ſuperfluum damnetur actor, qvia non inducitur in plus liberatio qvam ſolutio fuerit facta: *Bocer. cl. 4. diſp. 19. th. 87. Gothoſ. ad l. 4. C. h. t. Med. p. 1. q. 5. n. 6.* plures, & qvidem octo & viginti congesſit *Tyndar. d. Comp. art. 10.* compenſationis effectus, qvos brevitatis ſtudio hic enarrare haud libet. Sat eſt!

207\. 208. 209. 210. 211. 212.

F I N I S.

C. G.

SAcra Themis plaudat, nam noſtri Juris Alumni
Per varios caſus, perq; laboris opus,
Aſſiduè tractant ſpatioſa volumina Juris;
Aſſiduèq; premunt Legis utramq; viam.
Philoſophi aërias arces percurrere tentant:
Per rerum cauſas provida cura meat:
Et Panacea potens præbet ſua munera Muſis:
Thejologi vigili dant ſua Dona animo,
Faxit Tex-Magnus rerum Moderator JÖVA
Undiq; proveniant præmia frugifera:
His ſtudiis præſit nullo non Tempore JÖVA:
Et pars ſit voti nulla caduca mei!

M. HIERONYMUS ERNST.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE